

**BEHEEROVEREENKOMST TUSSEN DE
BELGISCHE STAAT EN NIRAS**

PREAMBULE – STATUUT, MISSIE, VISIE EN ORGANISATIESTRUCTUUR NIRAS

STATUUT

De Nationale instelling voor radioactief afval en verrijkte splijtstoffen (NIRAS) werd als autonome rechtspersoon opgericht bij artikel 179, § 2, van de wet van 8 augustus 1980 betreffende de budgettaire voorstellen 1979-1980 (hierna de 'NIRAS-wet').

NIRAS werd opgericht met als doel de bescherming van de werknemers, de bevolking en het leefmilieu te waarborgen, onverminderd de juridische en financiële verantwoordelijkheid van de afvalproducenten.

De Instelling is belast met het beheer van al het radioactieve afval, van welke oorsprong of herkomst het ook zij, met het opstellen van een inventaris van alle nucleaire installaties en alle terreinen die radioactieve stoffen bevatten zoals bepaald door de wet betreffende de bescherming van de bevolking en van het leefmilieu tegen de uit ioniserende stralingen voortspruitende gevaren en betreffende het Federaal Agentschap voor Nucleaire Controle, evenals met bepaalde opdrachten op het gebied van het beheer van verrijkte splijtstoffen, plutoniumhoudende stoffen, bestraalde splijtstoffen, en met de denuclearisatie van de buiten dienst gestelde installaties.

Alle kosten verbonden aan de activiteiten van de Instelling, de kosten van haar operaties voor onderzoek, ontwikkeling en demonstratie, de kosten op lange termijn inbegrepen, moeten ten laste worden gelegd van de maatschappijen, organisaties, instellingen of personen waarvoor de Instelling haar prestaties verricht. Deze kosten, geraamd tegen kostprijs, zullen verhoudingsgewijs worden verdeeld onder de begunstigten van de prestaties, rekening houdend met objectieve criteria.

De werking van NIRAS wordt verder geregeld door het koninklijk besluit van 30 maart 1981 houdende bepaling van de opdrachten en werkingsmodaliteiten van de openbare instelling voor het beheer van radioactief afval en splijtstoffen.

MISSIONSTATEMENT

Als dienst aan de gemeenschap beheert NIRAS al het radioactief afval door oplossingen te ontwikkelen en uit te voeren met respect voor de samenleving en het leefmilieu.

- daartoe houdt NIRAS een afvalbeheersysteem in stand dat integrale oplossingen aanbiedt, die gesteund zijn op een evenwichtige balans tussen technische, economische en maatschappelijke aspecten, zodat geen buitensporige lasten worden overgedragen aan de toekomstige generaties;
- aldus beschermt NIRAS de samenleving en het leefmilieu tegen alle mogelijke nadelige gevolgen van radioactieve stoffen die voortvloeien uit nucleaire en niet-nucleaire activiteiten;
- vermits de missie van NIRAS een zeer lange tijdshorizon behelst, houdt de instelling er rekening mee bij de uitvoering van haar opdracht en besteedt ze tevens aandacht aan de evoluerende maatschappelijke, technische en economische context;
- daartoe werkt NIRAS op een transparante en integere wijze, met open geest en in interactie met de samenleving.

VISIE EN WAARDEN

Alhoewel de opdrachten van NIRAS ruimer zijn dan enkel het beheer van radioactief afval en overtollige splijtstoffen (inventarissen, adviserende rol, saneringsactiviteiten, beheer van weesbronnen, enz.), staan deze opdrachten steeds in relatie met de dienst die NIRAS, als beheerder van al het radioactieve afval en volgens het principe "de vervuiler betaalt", levert aan de gemeenschap.

NIRAS is bij het uitoefenen van haar opdracht het voorzorgsprincipe indachtig en ontwikkelt duurzame oplossingen voor het radioactief afval.

Daarom heeft NIRAS een afvalbeheersysteem ontwikkeld dat in wetenschappelijk, technisch en industrieel gefundeerde oplossingen voorziet die tegelijk economisch en maatschappelijk verantwoord zijn. NIRAS verzorgt de continuïteit van dit afvalbeheersysteem zodat geen buitensporige lasten worden overgedragen aan toekomstige generaties.

Door het uitvoeren van haar verschillende opdrachten en door de tijdige integratie ervan in haar afvalbeheersysteem, behoedt NIRAS de samenleving voor mogelijke nadelige gevolgen van radioactieve stoffen die voortvloeien uit nucleaire en niet-nucleaire activiteiten.

NIRAS is zich bewust van de zeer lange tijdshorizon waarin zij dient te werken. Het beheer van kennis en de beheersing van kosten zijn vanuit dat oogpunt belangrijke ankerpunten voor haar werking.

Met het oog op het bestendigen van de continuïteit van het afvalbeheersysteem besteedt NIRAS tevens aandacht aan de evoluerende maatschappelijke, technische en economische context.

Daartoe werkt NIRAS op een transparante, multidisciplinaire, projectmatige en kwaliteitsbewuste wijze in open geest en in interactie met de samenleving.

NIRAS is zich bewust van het belang en de noodzaak van proactieve informatie en duiding, alsook van betrokkenheid van belanghebbenden en -stellenden bij de besluitvorming in het kader van het langetermijnbeheer van radioactief afval en neemt daartoe de nodige initiatieven. Zo heeft NIRAS sinds meer dan twintig jaar een duurzame samenwerking - gebaseerd op inspraak en participatie - opgezet met de lokale leefgemeenschap van Dessel en Mol in het kader van de realisatie van een geïntegreerd en lokaal verankerd oppervlaktebergingsproject dat zowel technische als maatschappelijke deelprojecten omvat. De gemeenschappelijke visie van NIRAS en de partnerschappen en de engagementen om blijvend invulling te geven aan de voorwaarden die door de lokale gemeenschap werden gesteld bij de aanvaarding van de oppervlakteberging in hun regio werden vastgelegd in een maatschappelijk contract dat eind 2019 werd ondertekend door alle betrokken actoren. Als openbare instelling is NIRAS verplicht haar beleid voor het beheer van radioactief afval zodanig uit te werken en uit te voeren dat ze zo goed mogelijk het algemeen belang dient.

ORGANISATIESTRUCTUUR EN WERKING

De activiteiten die NIRAS uitvoert zijn, aan de ene kant, gestructureerd rond de expliciet in artikel 179, §§ 2 en volgende van de wet van 8 augustus 1980 en in het koninklijk besluit van 30 maart 1981 opgelijste opdrachten (beheer radioactief afval, inventaris nucleaire passiva, activiteiten met betrekking tot ontmanteling, beheer verrijkte splijtstoffen) en de algemene en ondersteunende activiteiten, waarvoor ze onder toezicht staat van de voogdijoverheid en, aan de andere kant, rond de activiteiten die de instelling uitvoert in de hoedanigheid van nucleair exploitant, waarvoor de instelling onder controle staat van de nucleaire veiligheidsautoriteit, het Federaal Agentschap voor Nucleaire Controle (FANC). Deze afbakening is nodig om te voldoen aan de reglementaire verplichtingen die van toepassing zijn op een nucleaire inrichting van klasse I.

De verantwoordelijkheden en bevoegdheden die aan NIRAS zijn toegekend, zijn divers en talrijk, en omvatten een brede waaier van beroepen en specialismen, met vele onderlinge afhankelijkheden. De realisatie van de opdrachten van de instelling vereist meestal een transversale aanpak. Dat is de belangrijkste reden waarom NIRAS ervoor gekozen heeft haar organisatie procesmatig te laten werken. Een proces geeft een reeks van met elkaar samenhangende en onderling afhankelijke activiteiten weer, alsook de manier waarop de verschillende activiteiten interageren om de opdrachten van de instelling te realiseren. De processen vormen derhalve de functionele organisatiestructuur van NIRAS. Ze vormen de leidraad voor de dagelijkse werking van NIRAS en beschrijven de standaardmanier van werken voor activiteiten met een continu, repetitief karakter die met een zekere regelmaat worden herhaald (*business as usual*).

Dit functioneel model garandeert een doeltreffende uitwisseling van alle informatie en kennis die worden gegenereerd bij de uitoefening van haar opdrachten. Het laat NIRAS toe zowel haar rol als afvalbeheerder en kennisinstelling op te nemen, haar expertise en kennis te delen en uit te breiden en haar maatschappelijke rol als veilige en verantwoordelijke exploitant op te nemen.

BEHEER VAN DE INSTELLING

De instelling wordt beheerd volgens de regels van goed industrieel, financieel en commercieel beheer.

Het dagelijks beheer is toevertrouwd aan de directeur-generaal, die ook de beslissingen van de raad van bestuur uitvoert. Bij de uitvoering van zijn opdrachten steunt de directeur-generaal op medewerkers die gespecialiseerd zijn in de heel diverse domeinen die te maken hebben met het beheer van radioactief afval.

GOVERNANCE STRUCTUUR

Voogdijoverheid

Overeenkomstig de bepalingen van het koninklijk besluit van 30 maart 1981 is NIRAS onderworpen aan de controle van haar voogdijoverheid, bestaande uit de federale ministers die bevoegd zijn voor Economische Zaken en voor Energie.

Raad van bestuur

NIRAS wordt geleid door een raad van bestuur. De raad is samengesteld uit een voorzitter, twee ondervoorzitters en maximaal elf andere leden. De leden van de raad van bestuur worden benoemd voor een verlengbare termijn van zes jaar en worden gekozen omwille van hun bijzondere wetenschappelijke of professionele deskundigheid op de gebieden die te maken hebben met de activiteiten van NIRAS.

Overeenkomstig artikel 9 van het koninklijk besluit van 30 maart 1981, is de raad van bestuur met de meest uitgebreide bevoegdheden bekleed om alle daden van beheer en van beschikking die de instelling aanbelangen, te verrichten.

Het is de taak van de raad van bestuur, in zijn hoedanigheid van soeverein orgaan, de strategie en het algemeen beleid van de instelling te bepalen, met inachtneming van de algemene doelstellingen die hem bij de wet zijn opgelegd. Het is tevens zijn taak het beheer van de instelling te controleren, te sturen en op te volgen.

Het huishoudelijk reglement van de raad van bestuur is vastgelegd overeenkomstig artikel 11 van het koninklijk besluit van 30 maart 1981, zoals gewijzigd door het koninklijk besluit van 16 oktober 1991 en werd goedgekeurd door de voogdijministers van de instelling. Het bepaalt, aan de ene kant, de werkingsmodaliteiten van de raad van bestuur en preciseert, aan de andere kant, de principes die hij in acht neemt in zijn rol en werking ten overstaan van de andere organen van de instelling, meer bepaald het directiecomité, het Financieel auditcomité, het Vast technisch comité en de directeur-generaal.

Directiecomité

In de schoot van de raad van bestuur is een directiecomité samengesteld, waarvan de voorzitter, die het voorzit, de ondervoorzitters, de directeur-generaal en de adjunct-directeur-generaal deel uitmaken. De regeringscommissarissen worden uitgenodigd op zijn vergaderingen.

Het directiecomité is hoofdzakelijk belast met de voorbereiding van de vergaderingen van de raad van bestuur, de goedkeuring, overeenkomstig de wetgeving op de overheidsopdrachten, van de principes van de contracten van financiële, zakelijke of technische aard die passen in het kader van de door de raad van bestuur goedgekeurde activiteitenprogramma's en binnen de grenzen van de budgetten, voor zover deze overeenkomsten meer dan 400.000 EUR bedragen en het bedrag van 2.000.000 EUR niet overschrijden en het houden van toezicht op de realisatie van de door de raad van bestuur goedgekeurde investeringsprojecten binnen de aangegeven budgettaire grenzen.

Regeringscommissarissen

De regeringscommissarissen wonen de vergaderingen van de raad van bestuur en van het directiecomité bij met raadgevende stem. Zij hebben de ruimste bevoegdheden voor het volbrengen van hun taak conform artikels 9 en 10 van de wet van 16 maart 1954 betreffende de controle op sommige instellingen van openbaar nut.

Financieel Auditcomité

Het Financieel auditcomité heeft als opdracht de raad van bestuur als financieel adviesorgaan bij te staan bij de controle van het financiële beleid van de instelling en van de financiële informatie die de directeur-generaal aan de raad verstrekt.

De opdracht en werking van het Financieel auditcomité zijn beschreven in een charter, goedgekeurd door de raad van bestuur zijn zitting van 19 september 2014.

Toezichtcomité van het Fonds op middellange termijn

Krachtens artikel 179, §2, 11°, laatste lid van de wet van 8 augustus 1980 betreffende de budgettaire voorstellen 1979-1980, zoals aangevuld en gewijzigd door de wet van 29 december 2010, is binnen NIRAS een toezichtcomité opgericht dat belast is met het controleren van de aanwending van de middelen van het Fonds op middellange termijn.

De opdracht en werking van het Toezichtcomité van het Fonds op middellange termijn is beschreven in het huishoudelijk reglement, zoals goedgekeurd in de raad van bestuur van 19 september 2014.

Vast Technisch Comité

Het Vast technisch comité (VTC) is een adviesorgaan van de raad van bestuur van NIRAS die dat comité, overeenkomstig de bepalingen van artikel 13, § 4, van het koninklijk besluit van 30 maart 1981, raadpleegt over technische, wetenschappelijke en financiële kwesties met betrekking tot de opdrachten van NIRAS.

Het Vast Technisch Comité is samengesteld uit vertegenwoordigers van de belangrijkste producenten van radioactief afval.

De opdracht en werking van het Vast Technisch Comité is beschreven in het huishoudelijk reglement, goedgekeurd door de raad van bestuur in zijn zitting van 21 juni 2019.

INHOUDSTAFEL

HOOFDSTUK 1. ALGEMENE BEPALINGEN	10
Artikel 1.1 - Voorwerp van de overeenkomst	10
Artikel 1.2 - Duur van de overeenkomst en inwerkingtreding	10
Artikel 1.3 - Samenwerking en dialoog	11
Artikel 1.4 - Uitvoering en opvolging van de overeenkomst	12
Artikel 1.5 - Niet-naleving van de aangegane verbintenissen	12
Artikel 1.6 - Evaluatie en wijzigingen van de beheerovereenkomst	12
HOOFDSTUK 2. STRATEGISCHE DOSSIERS VOOR DE BELGISCHE STAAT EN NIRAS	13
Artikel 2.1 - Nationale beleidsmaatregel voor het langetermijnbeheer van hoogactief en/of langlevend afval	13
Artikel 2.2 - Oppervlaktebergingsproject voor het afval van categorie A	14
Artikel 2.3 - Wet- en regelgevende initiatieven met betrekking tot de continuïteit van de financiering van het radioactief afvalbeheer en ter verbetering van het wettelijke en reglementaire kader	15
Artikel 2.4 - Internationale peerreview opgelegd door de richtlijn 2011/70/Euratom	16
Artikel 2.5 - Nationaal verslag	16
Artikel 2.6 - Taskforce 'IRRS'	17
Artikel 2.7 - Beheer van radioactieve afvalstoffen afkomstig van de opslag en saneringsactiviteiten bij Umicore in Olen	18
Artikel 2.8 - Nationale beleidsmaatregel voor het beheer van splijtstoffen en kerntechnische materialen van het SCK CEN	18
Artikel 2.9 - Rapport over de inventaris van de nucleaire passiva	19
Artikel 2.10 - Contractuele relatie met de begunstigden van de diensten van NIRAS	19
Artikel 2.11 - Indeling van NIRAS in subsector S.1311	20
HOOFDSTUK 3. BEHEER VAN DE NUCLEAIRE TECHNISCHE PASSIVA	21
Artikel 3.1 - Contractueel kader voor het beheer van de nucleaire passiva van de Staat	21
Artikel 3.2 - btw op de nucleaire passiva	22
HOOFDSTUK 4. CORPORATE GOVERNANCE	23
Artikel 4.1 - Intern controlesysteem	23
Artikel 4.2 - Institutionele relatie met en toezicht op de dochtervennootschap Belgoproces	23
Artikel 4.3 - Verwerking van buitenlands afval	23
Artikel 4.4 - Communicatie-overleg	24
Artikel 4.5 - Strategische publiek-publieke samenwerkingen	24

BEHEEROVEREENKOMST
TUSSEN DE BELGISCHE STAAT EN NIRAS

TUSSEN

DE BELGISCHE STAAT, vertegenwoordigd door de vice-eerste minister en minister van Economie en Werk, de heer Pierre-Yves Dermagne, Hertogstraat 61, 1000 Brussel en de minister van Energie, mevrouw Tinne Van der Straeten, Kruidtuinlaan 50/156, 1000 Brussel, (hierna 'de Belgische Staat');

EN

De **NATIONALE INSTELLING VOOR RADIOACTIEF AFVAL EN VERRIJKTE SPLIJTSTOFFEN**, (afgekort NIRAS), vertegenwoordigd door de heer Francis De Meyere, voorzitter van de raad van bestuur, en de heer Marc Demarche, directeur-generaal, met zetel te 1210 BRUSSEL, Kunstlaan 14 en met ondernemingsnummer 0222.116.241, (hierna 'NIRAS' of de 'Instelling');

Hierna 'de Partijen' genoemd;

NA TE HEBBEN UITEENGEZET DAT:

- a) NIRAS werd opgericht als autonome rechtspersoon bij artikel 179, § 2, van de wet van 8 augustus 1980 betreffende de budgettaire voorstellen 1979-1980 (hierna de 'NIRAS-wet'), met als doel de bescherming van de werknemers, de bevolking en het leefmilieu te waarborgen, onverminderd de juridische en financiële verantwoordelijkheid van de afvalproducenten.
- b) De opdrachten, werkingsmodaliteiten en beheerautonomie van NIRAS geregeld zijn door het koninklijk besluit van 30 maart 1981 houdende bepaling van de opdrachten en werkingsmodaliteiten van de openbare instelling voor het beheer van radioactief afval en splijtstoffen en zijn wijzigingen.
- c) NIRAS belast is met het beheer van al het radioactieve afval, van welke oorsprong of herkomst het ook zij, met het opstellen van een inventaris van alle nucleaire installaties en alle terreinen die radioactieve stoffen bevatten, zoals gedefinieerd in artikel 1 van de wet van 15 april 1994 betreffende de bescherming van de bevolking en van het leefmilieu tegen de uit ioniserende stralingen voortspruitende gevaren en betreffende het Federaal Agentschap voor Nucleaire Controle, evenals met bepaalde opdrachten op het gebied van het beheer van verrijkte splijtstoffen, plutoniumhoudende stoffen, bestraalde splijtstoffen, en met de denuclearisatie van de buiten dienst gestelde installaties.
- d) NIRAS afval van buitenlandse oorsprong mag beheren nadat haar voogdijoverheid ermee heeft ingestemd, overeenkomstig artikel 179, § 2, 3° van de NIRAS-wet.

- e) Alle kosten verbonden aan de activiteiten van de Instelling, de kosten van haar operaties voor onderzoek, ontwikkeling en demonstratie, de kosten op lange termijn inbegrepen, ten laste moeten worden gelegd van de maatschappijen, organisaties, instellingen of personen waarvoor de Instelling haar prestaties verricht en dat deze kosten, geraamd tegen kostprijs, verhoudingsgewijs verdeeld worden onder de begunstigden van de prestaties, rekening houdend met objectieve criteria.
- f) De federale ministers bevoegd voor Economische Zaken en Energie toezicht uitoefenen op NIRAS, overeenkomstig het koninklijk besluit houdende bepaling van de opdrachten en de werkingsmodaliteiten van NIRAS.
- g) De Belgische overheid zowel in het kader van het regeerakkoord van 30 september 2020 als in de beleidsverklaring 'Energie' van 3 november 2020 belangrijke doelstellingen heeft vooropgesteld die verband houden met de wettelijke opdrachten van NIRAS.
- h) Het Rekenhof in zijn auditverslag 'Instellingen van de nucleaire sector van de Staat – Beheersing van de bestuurlijke risico's' van oktober 2020 aangegeven heeft dat het aangewezen is om te voorzien in beheerovereenkomsten tussen de Staat en de Instellingen van de nucleaire sector, waartoe ook NIRAS behoort.
- i) NIRAS op 27 oktober 2020 het document 'Belangrijkste uitdagingen op het gebied van het beheer van radioactief afval op korte, middellange en lange termijn' verstuurd heeft naar haar voorgedijministers.
- j) De noodzaak is ontstaan om wetgevende en reglementaire initiatieven te nemen teneinde de continuïteit van de financiering van het beheer van radioactief afval te garanderen, aangezien bepaalde producenten reeds de beslissing genomen hebben om hun activiteiten vrijwillig stop te zetten en overeenkomstig het principe 'de vervuiler betaalt' en volgens de huidige wetgeving geldt dat alle producenten solvabel moeten blijven zolang ze begunstigden blijven van de diensten van NIRAS, dat wil zeggen totdat het radioactieve afval dat ze geproduceerd hebben in een bergingsinstallatie geborgen is.
- k) De contractuele bepalingen van de overeenkomsten tussen de Belgische Staat en NIRAS met betrekking tot de financiering van bepaalde nucleaire technische passiva waarvoor de Belgische Staat verantwoordelijk is aan herziening toe zijn met het oog op het vereenvoudigen, uniformiseren en consolideren ervan.
- l) Het Nationale beleid voor het langetermijnbeheer van het afval van categorie A (laag- en middelactief kortlevend afval) werd vastgelegd door de beslissing van de ministerraad van 23 juni 2006 om het afval van categorie A te bergen in een oppervlaktebergingsinstallatie in Dessel, op basis van het voorontwerp dat samen met het lokale partnerschap STOLA-Dessel ontwikkeld werd. De Nationale Beleidsmaatregel voor het langetermijnbeheer van hoogactief en/of langlevend radioactief afval, in overeenstemming met de voorschriften van de richtlijn inzake het beheer van verbruikte splijtstof en radioactief afval ([richtlijn 2011/70/Euratom van de Raad](#)) en overeenkomstig artikel 179, § 6, van de NIRAS-wet, na advies van het Federaal Agentschap voor Nucleaire Controle dienen te worden vastgesteld bij koninklijk besluit.

- m) De raad van bestuur van NIRAS op 25 september 2020 (brief met referentie MDE/API/2020-2136) een voorstel tot Nationale Beleidsmaatregel voor het langetermijnbeheer van hoogactief en/of langlevend radioactief afval heeft goedgekeurd, waarbij geopteerd wordt voor geologische berging in België op een of meer sites en waarbij de omkeerbaarheid van de Nationale Beleidsmaatregel en de terugneembaarheid van het afval als principes centraal staan. Dit voorstel werd op dezelfde datum aan de bevoegde voogdijministers overgemaakt.
- n) De bepalingen van de wet van 3 juni 2014, die de Europese richtlijn 2011/70/Euratom tot vaststelling van een communautair kader voor een verantwoord en veilig beheer van verbruikte splijtstof en radioactief afval omzetten, voorzien in de verplichting om:
- periodiek, en ten minste om de tien jaar, op initiatief van de bevoegde ministers, zelfevaluaties te organiseren van het Nationale Kader, van de bevoegde regelgevende autoriteit, evenals van het Nationale Programma en haar uitvoering;
 - periodiek, en ten minste om de tien jaar, op initiatief van de bevoegde ministers, een internationale collegiale toetsing te organiseren van het Nationale Kader, van de bevoegde regelgevende autoriteit en/of van het Nationale Programma teneinde te waarborgen dat bij het veilige beheer van verbruikte splijtstof en radioactief afval veiligheidsnormen van een hoog niveau worden bereikt.

WORDT HET HIERNAVOLGENDE OVEREENGEKOMEN:

HOOFDSTUK 1. ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel 1.1 - Voorwerp van de overeenkomst

Zonder afbreuk te doen aan de wettelijke bepalingen die de opdrachten, de werkingsmodaliteiten en de beheerautonomie van NIRAS bepalen, komen de Partijen overeen om in onderhavige beheerovereenkomst wederzijdse verbintenissen vast te leggen om uitvoering te geven aan de belangrijkste uitdagingen op het gebied van het beheer van radioactief afval op korte, middellange en lange termijn, het beheer van de nucleaire technische passiva, de bepalingen in het regeerakkoord van 30 september 2020 en de beleidsverklaring van de minister van Energie van 3 november 2020 ter zake, rekening houdende met de aanbevelingen van het Rekenhof in het kader van zijn audit met betrekking tot de beheersing van de bestuurlijke risico's bij de instellingen van de nucleaire instellingen van de Staat.

Artikel 1.2 - Duur van de overeenkomst en inwerkingtreding

Deze beheerovereenkomst wordt afgesloten voor een periode van drie jaar en treedt in werking op het ogenblik van de ondertekening door de Partijen.

Mits de Partijen er wederzijds mee akkoord gaan, kan de beheerovereenkomst, al dan niet gewijzigd, verlengd worden voor een tussen de Partijen overeen te komen termijn.

Artikel 1.3 - Samenwerking en dialoog

Met respect voor de rol, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van eenieder, streven de Partijen, als autonome partners en in het kader van het algemene belang, ernaar om de verbintenissen, opgenomen in onderhavige beheerovereenkomst na te leven en uit te voeren in overleg en samenwerking en in een geest van transparante dialoog.

Als kennisinstelling op het vlak van het beheer van radioactief afval vervult NIRAS haar wettelijk bepaalde missie op onafhankelijke wijze, zowel operationeel als financieel.

De Belgische Staat zal NIRAS, waar mogelijk, ondersteunen in haar missie en verbindt zich ertoe om beroep te doen op haar kennis en expertise en de instelling proactief te betrekken en te consulteren bij de voorbereiding van (voor)ontwerpen van wetten en (koninklijke/ministeriële) besluiten die de instelling, rechtstreeks of onrechtstreeks, aanbelangen en/of een impact kunnen hebben op de instelling of haar werking. De Belgische Staat verbindt er zich toe om, naar de letter en de geest van het wettelijk en reglementair kader waarbinnen NIRAS functioneert, de instelling de nodige autonomie te verlenen.

NIRAS zal haar opdrachten met de nodige kennis en expertise uitvoeren, de technologische, maatschappelijke, economische, juridische evoluties alsook de evoluties op het vlak van milieu en veiligheid in haar activiteitendomeinen permanent opvolgen en haar kennis en expertise blijvend ontwikkelen en ter beschikking stellen van haar voogdijministers en bij uitbreiding van de Belgische bevolking daar waar mogelijk en nuttig, teneinde duurzame oplossingen voor het beheer van radioactief afval op korte, middellange en lange termijn te kunnen realiseren, alsook de voogdijministers adviseren en hen de nodige ondersteuning en bijstand verlenen bij de voorbereiding van (voor)ontwerpen van wetten en (koninklijke/ministeriële) besluiten die rechtstreeks of onrechtstreeks betrekking hebben op het beheer van radioactief afval of de instelling.

Beide Partijen verbinden er zich toe om, in het kader van deze beheerovereenkomst regelmatig overleg te plegen.

De Belgische Staat verbindt zich ertoe met NIRAS te overleggen teneinde rekening te houden met de technische aspecten en de haalbaarheid op het vlak van de toepassing van de overwogen wettelijke en reglementaire initiatieven of maatregelen met het oog op de voorbereiding en realisatie ervan binnen een redelijke tijdsspanne. NIRAS verbindt er zich toe om de beleidsideeën juridisch en technisch te toetsen op hun haalbaarheid en hun overeenstemming met het nationale en internationale recht, alsook met richtlijnen van relevante organisaties (IAEA, ...) en de Belgische Staat hieromtrent te adviseren en oplossingen voor te stellen.

Ter uitvoering van haar wettelijke opdrachten zal NIRAS regelmatig verslag uitbrengen bij haar voogdijministers over de stand van zaken van dossiers met betrekking tot het beheer van radioactief afval, via de regeringscommissarissen of via overleg met de ministers of hun vertegenwoordigers.

Artikel 1.4 - Uitvoering en opvolging van de overeenkomst

De Partijen komen overeen om uitvoering te geven aan deze beheerovereenkomst overeenkomstig de principes van transparantie en overleg, met respect voor ieders rol, verantwoordelijkheden en bevoegdheden.

Ter uitvoering en opvolging van deze beheerovereenkomst zal een opvolgingscomité worden opgericht. De frequentie en werkingsmodaliteiten van het opvolgingscomité zullen in overleg bepaald worden.

Afhankelijk van de behoefte en/of op verzoek van een van de Partijen zal een ad hoc overleg worden georganiseerd.

Artikel 1.5 - Niet-naleving van de aangegane verbintenissen

Wanneer één van de Partijen de aangegane verbintenissen niet volledig of niet tijdig kan nakomen, zal deze Partij de andere Partij hiervan onmiddellijk op de hoogte brengen en overleg plegen met de andere Partij om maatregelen overeen te komen om de situatie te verhelpen of op te vangen.

Artikel 1.6 - Evaluatie en wijzigingen van de beheerovereenkomst

De Partijen komen overeen om de beheerovereenkomst telkens wanneer nodig te evalueren, en zo nodig bij te sturen in functie van evoluties en wijzigende omstandigheden.

Een eerste evaluatie vindt begin 2022 plaats. In dit kader zullen onder meer de volgende aspecten behandeld worden:

- een voorstel van NIRAS tot meerjarenbegroting (vijf jaar), in overeenstemming met de wettelijke bepalingen, inclusief de vooruitzichten met betrekking tot de evolutie van het ESR-saldo voor de komende jaren;
- de bepaling van de termijn voor de herziening van de industriële en saneringsplannen voor de sites BP1 en BP2 (INSAP1 en INSAP2), met inbegrip van de visie op de stapsgewijze vrijgave van delen van de sites;
- de visie en het plan van aanpak van NIRAS met betrekking tot de toekomstige kosten voor het beheer van de nucleaire passiva die ten laste zijn van de Belgische Staat (afvalbeheer, ontmanteling, boekhoudkundige behandeling, ...);
- het beleid van NIRAS inzake duurzaamheid, gelijke kansen en duurzame ontwikkeling;
- de planning met betrekking tot de opstelling van het rapport over de overeenstemming tussen het referentiescenario en het industriële scenario;
- de analyse van de financiële verantwoordelijkheden en verantwoordelijken op de site geëxploiteerd door NIRAS in Fleurus (ONDRAF – Site Fleurus);
- de stand van zaken en de vooruitzichten in het kader van de relatie met en toezicht op de dochteronderneming Belgoprocess.

Indien de hoger bedoelde evoluties budgettaire en/of personeelsimplicaties hebben, zullen deze het voorwerp uitmaken van overleg met de afvalproducenten en eventuele andere financieel verantwoordelijken (waaronder de Belgische Staat als financieel verantwoordelijke

voor bepaalde nucleaire passiva), teneinde financiële dekking van de consequenties ervan te bekomen.

Uiterlijk zes maanden voor het verstrijken van de beheerovereenkomst zullen de Partijen een evaluatie maken en bespreken met het oog op de voorbereiding van de beheerovereenkomst voor de daaropvolgende periode. Op basis daarvan zal NIRAS een voorstel voor een nieuwe beheerovereenkomst voorleggen aan haar voorgedijministers.

HOOFDSTUK 2. STRATEGISCHE DOSSIERS VOOR DE BELGISCHE STAAT EN NIRAS

Artikel 2.1 - Nationale beleidsmaatregel voor het langetermijnbeheer van hoogactief en/of langlevend afval

2.1.1 Eerste deel van de Nationale beleidsmaatregel

Om te voldoen aan haar Europese verplichtingen, om de kosten van het langetermijnbeheer van hoogradioactief en/of langlevend afval te kunnen ramen en om ervoor te zorgen dat het beginsel 'de vervuiler betaalt' wordt gerespecteerd, verbindt de Belgische Staat zich ertoe uitvoering te geven aan het regeerakkoord van 30 september 2020 en de beleidsverklaring van de minister van Energie van 3 november 2020 en de Nationale beleidsmaatregel voor het langetermijnbeheer van dit afval vast te stellen op korte termijn middels een koninklijk besluit, overlegd in ministerraad en na advies van het FANC.

De Partijen komen overeen om, ieder vanuit zijn eigen rol, verantwoordelijkheden en bevoegdheden, de nodige initiatieven en maatregelen te nemen die, op korte termijn, moeten leiden tot de vaststelling van het eerste deel van de Nationale beleidsmaatregel voor het langetermijnbeheer van hoogactief en/of langlevend afval.

NIRAS zal, indien gewenst, de nodige bijstand verlenen aan haar voorgedijministers met het oog op de finalisering van de wetgevende teksten op korte termijn.

Op het moment dat de Nationale beleidsmaatregel wordt vastgelegd bij koninklijk besluit, moet ook de Verklaring, indien nodig, worden aangepast en gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad.

De Nationale beleidsmaatregel moet door de Belgische Staat ter kennis gebracht worden van de Europese Commissie (artikel 6 van de wet van 3 juni 2014) binnen de maand na aanname.

2.1.2 Voorbereiding van het tweede deel van de Nationale beleidsmaatregel

In antwoord op het verzoek van de voorgedijministers van 15 maart 2021 en ter voorbereiding van het tweede deel van de Nationale beleidsmaatregel voor het langetermijnbeheer van hoogactief en/of langlevend afval, dient NIRAS de nodige initiatieven te ontwikkelen om de realisatie van een breed participatief proces voor te bereiden dat, aan de ene kant, zal evalueren of de geologische bergingsoplossing nog steeds de beste keuze is om op korte en lange termijn de veiligheid van mens en milieu te waarborgen en, aan de andere kant, de krachtlijnen zal bepalen van het besluitvormingsproces dat uiteindelijk zal kunnen leiden tot

de keuze van een bergingssite, rekening houdend met de vereiste van omkeerbaarheid van de besluitvorming.

NIRAS zal dienaangaande een concreet voorstel voorleggen aan haar voorgdij betreffende onder meer de methodologische aspecten, planning, financiering, samenstelling stuurgroep, in het tweede semester van 2021.

NIRAS zal het nodige overleg starten met de afvalproducenten en de andere financieel verantwoordelijken (waaronder de Belgische staat als financieel verantwoordelijke van bepaalde nucleaire passiva), teneinde de financiële dekking te verzekeren van het participatief proces en van het participatieprogramma dat de ontwikkeling van de Nationale beleidsmaatregel zal begeleiden, overeenkomstig het principe 'de vervuiler betaalt'.

In dit kader verbindt de Belgische Staat zich ertoe om, als financieel verantwoordelijke voor bepaalde nucleaire passiva en volgens de contractuele verdeelsleutels, pro rata, de nodige financiële middelen ter beschikking te stellen om een breed participatief proces en het participatieprogramma dat de ontwikkeling van de Nationale beleidsmaatregel zal begeleiden, te realiseren.

Artikel 2.2 – Oppervlaktebergingsproject voor het afval van categorie A

Volgens de bepalingen van het koninklijk besluit van 20 juli 2001 houdende algemeen reglement op de bescherming van de bevolking, van de werknemers en het leefmilieu tegen het gevaar van de ioniserende stralingen, moet NIRAS, vóór de start van de werkzaamheden voor de realisatie van de oppervlaktebergingsinstallatie voor het afval van categorie A, over een bij koninklijk besluit verleende oprichtings- en exploitatievergunning beschikken, na onderzoek van het veiligheidsrapport door het FANC.

Nog altijd volgens de bepalingen van het koninklijk besluit van 20 juli 2001 moet NIRAS, vóór de start van de exploitatie van de oppervlaktebergingsinstallatie, beschikken over een bevestiging van de oprichtings- en exploitatievergunning, verleend bij koninklijk besluit.

Overeenkomstig artikel 10 van de wet van 22 juli 1985 kan de Koning de erkenning van NIRAS als nucleair exploitant verlenen, nadat de instelling zich ertoe verbonden heeft een verzekering of een andere financiële zekerheid, die passend wordt geacht door de minister die bevoegd is voor nucleaire verzekeringen, te hebben en in stand te houden. Het dekkingsniveau zou rekening moeten houden met het reële nucleaire risico dat verbonden is aan de oppervlaktebergingsinstallatie voor laag- en middelactief kortlevend afval, zodat de Koning de mogelijkheid kan onderzoeken om het in artikel 7 van de voornoemde wet vastgestelde maximumbedrag waarvoor de exploitant aansprakelijk kan worden gesteld te verlagen.

De voorgdijministers van NIRAS verbinden er zich toe om, op basis van een voorstel van NIRAS, de nodige stappen te ondernemen om een passend maximumbedrag vast te leggen conform de wettelijke bepalingen ter zake en verbindt zich ertoe om, op basis van een voorstel van NIRAS, het nodige te doen voor het vaststellen van het benodigde koninklijk besluit.

Beide Partijen erkennen de noodzaak en de meerwaarde van het behoud van het bestaande lokale draagvlak in Dessel en Mol en erkennen de noodzaak om de engagementen die opgenomen zijn in het maatschappelijk contract dat eind 2019 werd ondertekend door NIRAS en de lokale partnerschappen na te komen. In dit verband moeten bepaalde modaliteiten voor de stijving van het Fonds op middellange termijn (FMT) door de producenten door middel van de integratiebijdrage nog worden vastgesteld bij koninklijk besluit op voorstel van NIRAS, en dit ten laatste op het moment dat de nodige vergunningen voor de bouw van de bergingsinstallatie worden verleend.

NIRAS verbindt er zich toe om hiertoe in 2022 de bovengenoemde voorstellen, voor te leggen aan haar voogdijministers.

Beide Partijen verbinden zich ertoe alle nodige initiatieven en maatregelen te nemen, ieder vanuit zijn eigen rol, verantwoordelijkheden en bevoegdheden in het dossier, om de hogervermelde doelstellingen binnen de kortst mogelijke termijn te realiseren met het oog op de ingebruikneming van de oppervlakteberging in 2027.

Artikel 2.3 – Wet- en regelgevende initiatieven met betrekking tot de continuïteit van de financiering van het radioactief afvalbeheer en ter verbetering van het wettelijke en reglementaire kader

Ter uitvoering van de bepaling van het regeerakkoord van 30 september 2020 die voorziet in de oprichting van een taskforce Wetgevende en Regelgevende initiatieven, die aan de ene kant moet onderzoeken hoe de continuïteit van de financiering van het afvalbeheer in België kan worden verzekerd, rekening houdend met de stopzetting van de activiteiten van een aantal producenten van radioactief afval, en, aan de andere kant, voorstellen moet doen om het wettelijke en reglementaire kader daartoe aan te passen, hebben de voogdijministers NIRAS, per brief van 31 maart 2021, in kennis gesteld van hun beslissing om de taskforce samen te stellen uit vertegenwoordigers van het DG van de FOD Economie, die de taskforce zal voorzitten, en van NIRAS, die het secretariaat zal verzorgen.

Naast de vrijwillige of onvrijwillige stopzetting van de activiteiten van een producent van radioactief afval, omvatten de werkzaamheden van de taskforce ook een globale analyse van het wettelijke en reglementaire kader met betrekking tot het beheer van radioactief afval en verbruikte splijtstof en meer specifiek een wettelijk kader voor de provisioning door nucleaire exploitanten of gelijkgestelde bedrijven die niet vallen onder de wet van 11 april 2003.

Het werk van de taskforce moet leiden tot een grondige herziening van het wettelijke en reglementaire kader, ook op formeel niveau, en bijgevolg tot een betere leesbaarheid en uitvoerbaarheid en alle relevante bepalingen over het beheer van radioactief afval en materialen die radioactief afval zullen worden, bijeenbrengen in een gecoördineerde wet.

Ter uitvoering van deze opdracht heeft NIRAS, samen met de FOD Economie - Algemene directie Energie eind april 2021 een gezamenlijk voorstel overgemaakt aan de voogdijministers met betrekking tot de onderwerpen die door de taskforce behandeld zullen worden, de werkmethodologie en rapporteringsprocedures die zullen worden toegepast.

NIRAS zal, ter uitvoering van deze opdracht, het secretariaat van de taskforce opnemen en de nodige ondersteuning en bijstand verlenen aan de werkzaamheden van de taskforce en op regelmatige basis, en minstens driemaandelijks, verslag uitbrengen bij haar voogdijministers over de voortgang van de werkzaamheden.

De Belgische Staat zal de nodige initiatieven nemen om, op basis van de werkzaamheden van de taskforce, de nodige wet- en regelgevende maatregelen te nemen om een gecoördineerde wet over het beheer van radioactief afval en materialen die radioactief afval zullen worden en de nodige uitvoeringsbesluiten uit te vaardigen.

Rekening houdend met hun verbondenheid met de aanbevelingen die door NIRAS gedaan werden in het kader van het realiseren van de inventaris van de nucleaire passiva en overeenkomstig het verzoek van de voogdijministers zullen de kosten in verband met de activiteiten van de taskforce gedekt worden door de bijdragen die worden geheven om de inventaris van de nucleaire passiva op te maken en up-to-date te houden.

Artikel 2.4 – Internationale peerreview opgelegd door de richtlijn 2011/70/Euratom

Overeenkomstig de bepalingen van de wet van 3 juni 2014, die de Europese richtlijn 2011/70/Euratom omzet in Belgisch recht, moet België zich vóór augustus 2023, op initiatief van de bevoegde ministers, onderwerpen aan een internationale peerreview van het nationale kader, de bevoegde regelgevende overheid en/of het nationale programma voor het beheer van radioactief afval en verbruikte splijtstof.

Het IAEA biedt een dergelijke internationale evaluatie aan via een ARTEMIS-review. De voogdijministers, in naam van de Belgische regering, hebben de directeur-generaal van het IAEA verzocht om een ARTEMIS review uit te voeren in het tweede semester van 2023, rekening houdend met de resultaten van de IRRS-missie die gecoördineerd wordt door het FANC en die gepland is tijdens het eerste semester van 2023.

Op voorstel van de regering, zal NIRAS optreden als contact voor het IAEA in het kader van de voorbereiding van deze internationale toetsing.

NIRAS zal zich, in overleg met de andere institutionele actoren die betrokken zijn bij het beheer van radioactief afval en verbruikte splijtstof, voorbereiden op deze peerreview.

De Belgische Staat zal de nodige initiatieven nemen om de voorbereiding en de uitvoering van de ARTEMIS-review te faciliteren, het financieringsmechanisme ervan te preciseren tegen eind 2021, alsook de nodige maatregelen nemen om, indien nodig, het nationaal programma aan te passen.

Artikel 2.5 – Nationaal verslag

Artikel 14.1 van de richtlijn 2011/70/Euratom bepaalt dat de lidstaten een verslag moeten voorleggen over de uitvoering van de richtlijn, voor de eerste maal uiterlijk op 23 augustus 2015, en vervolgens om de drie jaar.

De wet van 3 juni 2014 die deze richtlijn omzet in Belgisch recht kent NIRAS de coördinatie toe van de opmaak en de kennisgeving van het verslag aan de Commissie, via de ministers die bevoegd zijn voor Economie en Energie.

Overeenkomstig de bepalingen van de wet van 3 juni 2014 moet om de drie jaar een nationaal verslag over de uitvoering van de richtlijn 2011/70/Euratom aan de Europese Commissie worden voorgelegd.

NIRAS is wettelijk belast met de coördinatie en de kennisgeving van dat verslag en zal de volgende uitgaven van het nationaal verslag ter kennis brengen van haar voogdijministers na goedkeuring ervan door de raad van bestuur in zijn vergadering van de maand juni van het desbetreffende jaar van verslaggeving.

De Belgische Staat moet het nationaal verslag voorleggen aan de Europese Commissie uiterlijk op 23 augustus van het desbetreffende jaar van verslaggeving.

Teneinde het nationaal verslag uiterlijk op 23 augustus 2021 te kunnen voorleggen aan de Europese Commissie, zal NIRAS, overeenkomstig haar wettelijke opdracht, instaan voor de coördinatie ervan. De Belgische Staat zal het nationaal verslag uiterlijk op 23 augustus 2021 ter kennis brengen van de Europese Commissie.

Artikel 2.6 – Taskforce ‘IRRS’

Om gevolg te geven aan de zevende aanbeveling van de IRRS-missie (*Integrated Regulatory Review Service*) van het IAEA in België (december 2013) die bepaalt dat *‘Recommendation 7: The Government should review the current allocation of roles and responsibilities of ONDRAF/NIRAS and the regulatory body to ensure separation of roles and responsibilities of both organisations so that the decisions of the regulatory body are not unduly influenced by prior governmental and ONDRAF/NIRAS decisions.’* richtte de ministerraad op 18 november 2016 een taskforce op tussen vertegenwoordigers van de regering, van het FANC en van NIRAS teneinde de afbakening van de rollen, bevoegdheden, verantwoordelijkheden van het FANC en NIRAS en de interfaces tussen beide instellingen te verduidelijken.

Het eindverslag van de taskforce werd op 20 juli 2017 goedgekeurd in de ministerraad. Dit verslag bevatte voorstellen met betrekking tot het acceptatiesysteem, het beheer van de onderlinge afhankelijkheden tussen de opeenvolgende stappen van het beheer en overdracht van radioactief afval, Nationale Beleidsmaatregelen voor de berging en uitvoering ervan door middel van het Nationale Programma en voorstellen met betrekking tot interventies en saneringsoperaties, met inbegrip van het langetermijnbeheer van radioactief afval afkomstig van interventies en saneringsoperaties.

Per brief van 15 oktober 2017 droegen de voogdijministers van NIRAS haar op de nodige ontwerp teksten voor te bereiden om de bovenvermelde beslissing van de ministerraad uit te voeren.

Beide Partijen zullen zich verder inzetten om de hogervermelde doelstelling te realiseren. In dit kader zal de Belgische Staat het nodige doen om de taskforce IRRS te reactiveren, met het oog op onder meer de voorbereiding door NIRAS, in overleg met het FANC, van:

- een voorontwerp van koninklijk besluit houdende vaststelling van de algemene regels voor geconditioneerd en niet-geconditioneerd afval vóór eind 2021;
- een voorontwerp van koninklijk besluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 18 november 2002 houdende regeling van de erkenning van uitrustingen bestemd voor de opslag, verwerking en conditionering van radioactief afval vóór eind 2021;
- een voorontwerp van koninklijk besluit houdende wijziging van het koninklijk besluit van 30 maart 1981 met betrekking tot de vaststelling van de modaliteiten van het acceptatiesysteem van NIRAS, ten laatste in 2022.

Artikel 2.7 – Beheer van radioactieve afvalstoffen afkomstig van de opslag en saneringsactiviteiten bij Umicore in Olen

Ter voorbereiding van een Nationale beleidsmaatregel voor radiumhoudend afval zal NIRAS, in de periode 2021-2024, in samenwerking met FANC, Umicore en OVAM, op basis van de visienota FANC-NIRAS (januari 2020) waarin een methodiek en richtwaarden is opgenomen om na te gaan welke fractie van de radioactieve materialen in opslag of op de stortplaatsen uiteindelijk door NIRAS als radioactief afval zal moeten worden beheerd, een voorstel uitwerken en formuleren met betrekking tot een langetermijnoplossing voor het beheer van radiumhoudend afval bij Umicore in Olen, met uitzondering van de opslaginstallatie UMTRAP die behandeld zal worden in het kader van de werkzaamheden van de taskforce IRRS

De vier betrokken organisaties hebben een algemeen stappenplan opgesteld voor het geheel van saneringen en voor het langetermijnbeheer van de radioactieve afvalstoffen afkomstig van de opslag en van de saneringsactiviteiten bij Umicore, dat alle stappen bepaalt en beschrijft om te komen tot de uitvoering van de nodige sanerings- en bergingsoperaties.

NIRAS heeft dit stappenplan, waarvan de volledige uitvoering meerdere tientallen jaren in beslag zal nemen, aan haar voorgedijministers overgemaakt op 11 mei 2021.

Beide Partijen komen overeen om overleg te plegen met het oog op de afstemming betreffende de noodzakelijke volgende stappen en de wet- en regelgevende initiatieven die noodzakelijk zijn om dit dossier te concretiseren, alsook om de nodige initiatieven en maatregelen te nemen die hieruit voor hen voortvloeien, bijvoorbeeld overleg met de gewesten.

Artikel 2.8 – Nationale beleidsmaatregel voor het beheer van splijtstoffen en kerntechnische materialen van het SCK CEN

Door zijn onderzoeksactiviteiten is het SCK CEN in het bezit van verschillende soorten kernbrandstof die is gebruikt voor onderzoek, alsook verschillende kerntechnische materialen. Die brandstoffen en materialen worden niet allemaal gedekt door een nationale beleidsmaatregel voor langetermijnbeheer.

Naar aanleiding van de Europese ingebrekestelling en op vraag van het SCK CEN en de FOD Economie - Algemene directie Energie evalueert NIRAS de verschillende mogelijke beheeropties voor die brandstoffen en materialen (en in het bijzonder de mogelijkheid om ze te laten opwerken) en de juridische implicaties daarvan, met name wat betreft Nationale beleidsmaatregel.

NIRAS zal, in overleg met het SCK CEN en de FOD Economie - Algemene directie Energie,

ondersteuning bieden bij de voorbereiding van een voorstel tot Nationale Beleidsmaatregel voor de bestraalde splijtstoffen en kerntechnische materialen van het SCK CEN.

De Belgische Staat zal ten gepaste tijde, middels een koninklijk besluit, de ontbrekende Nationale Beleidsmaatregel voor het langetermijnbeheer van de bestraalde splijtstoffen en het kerntechnische materialen van het SCK CEN, vaststellen.

Artikel 2.9 – Rapport over de inventaris van de nucleaire passiva

Om het ontstaan van nieuwe nucleaire passiva te vermijden, geeft artikel 9 van de programmawet van 12 december 1997 NIRAS opdracht alle nodige elementen te verzamelen om na te gaan of de ontmantelings- en saneringskosten effectief gedekt zullen zijn op het gewenste ogenblik.

Om de vijf jaar publiceert NIRAS een rapport over de evaluatie van het bestaan, de toereikendheid en de beschikbaarheid van de provisies bestemd om de geraamde nucleaire kosten te dekken met betrekking tot de nucleaire installaties en de sites die radioactieve stoffen bevatten, behalve de kosten van het beheer van het toekomstige exploitatieafval.

Op 26 februari 2018 overhandigde NIRAS aan haar voogdijoverheid het vierde rapport over de inventaris van de nucleaire passiva (periode 2013-2017), dat met name een aantal aanbevelingen bevat om het wettelijke en reglementaire kader voor de dekking van de nucleaire kosten te verbeteren en zo het risico op het ontstaan van nieuwe nucleaire passiva te beperken.

NIRAS zal het vijfde rapport over de inventaris van de nucleaire passiva (periode 2018-2022) voorleggen aan de voogdijministers in september 2023.

De Partijen komen overeen om overleg te plegen betreffende de manier waarop de Belgische Staat gevolg zal geven aan de aanbevelingen die NIRAS heeft voorgesteld in het kader van het vierde rapport over de inventaris van de nucleaire passiva.

Beide Partijen verbinden er zich toe om er, in het kader van de taskforce Wetgevende en Regelgevende initiatieven, over te waken dat de nodige maatregelen worden genomen ter uitvoering van de aanbevelingen van NIRAS in het kader van het vierde rapport over de inventaris van de nucleaire passiva om het wettelijke en reglementaire kader voor de dekking van de nucleaire kosten te verbeteren en het risico op het ontstaan van nieuwe nucleaire passiva te beperken, en om het bestaande wettelijke en reglementaire kader aan te passen ter verbetering van de uitvoering, de reikwijdte en de kwaliteit van de resultaten van de inventaris van de nucleaire passiva, rekening houdend met de voorstellen geformuleerd in het vierde inventarisrapport.

Artikel 2.10 – Contractuele relatie met de begunstigden van de diensten van NIRAS

NIRAS zal de voogdijministers informeren over de eventualiteit bepaald in artikel 179, § 2, 11°, van de NIRAS-wet, waarbij het voor de instelling onmogelijk zou blijken om financieringsovereenkomsten af te sluiten met de begunstigden van haar diensten, evenals

over alle omstandigheden die een belangrijke impact kunnen hebben op de werking van de Instelling en/of op de mogelijkheid om haar wettelijke opdrachten te vervullen.

In voorkomend geval moeten de waarden en modaliteiten voor het stijven van het Fonds op lange termijn vastgesteld worden door de Koning, middels een koninklijk besluit, vastgelegd na overleg in de ministerraad op eensluidend advies van NIRAS, overeenkomstig artikel 179, § 2, 11°, van de wet van 8 augustus 1980 betreffende de budgettaire voorstellen 1979-1980.

NIRAS zal haar voogdijoverheid, via de regeringscommissarissen die in de raad van bestuur zetelen, regelmatig inlichten over de stand van de besprekingen en onderhandelingen met de producenten van radioactief afval, meer bepaald over de eventuele obstakels om tot een akkoord te komen.

De Staat verbindt zich ertoe desgevallend de nodige maatregelen te nemen om ervoor te zorgen dat de waarde van de leidende beginselen bij koninklijk besluit wordt vastgesteld, overeenkomstig artikel 179, § 2, 11° van de wet van 8 augustus 1980 betreffende de budgettaire voorstellen 1979-1980 en artikel 16, § 1, 6° van het koninklijk besluit van 30 maart 1981.

Artikel 2.11 – Indeling van NIRAS in subsector S.1311

Sinds oktober 2014 wordt NIRAS beschouwd als een institutionele eenheid van subsector S.1311, volgens het Europees systeem van nationale en regionale rekeningen. Dat betekent in het bijzonder dat zij, als instelling die gelijkgesteld is met een administratieve openbare instelling met beheersautonomie (AOI), onderworpen is aan de bepalingen van titel 11 van de wet van 22 mei 2003 houdende diverse fiscale en financiële bepalingen, die voortaan op haar van toepassing zijn, en dat haar uitgaven voortaan invloed hebben op het begrotingstekort en het schuldpeil van de Belgische Staat.

NIRAS heeft haar boekhoud-, begrotings- en afsluitingsprocessen dienovereenkomstig aangepast om de termijnen van de begrotingscyclus en de begrotingscontrole die elk jaar door de ministerraad worden vastgesteld, na te leven.

Overeenkomstig de bepalingen van het koninklijk besluit van 30 maart 1981 voert NIRAS sinds haar oprichting een analytische boekhouding die haar in staat stelt om de kostprijs van de verschillende activiteiten en operaties die ze uitvoert, te bepalen.

Om te voldoen aan de verplichtingen voor institutionele eenheden van subsector S.1311, waarmee ze wordt gelijkgesteld, presenteert NIRAS haar jaarlijkse begroting ook volgens economische codes.

Overeenkomstig de bepalingen van de voornoemde wet en de budgettaire omzendbrief 2019-2020, goedgekeurd door de ministerraad van 5 februari 2019, moeten de geconsolideerde instellingen van de sector S.1311 een ESR-saldo gelijk aan nul of een positief ESR-saldo hebben.

In het algemeen zijn het beheer van radioactief afval en de infrastructuurvereisten daarvan niet compatibel met de redenering dat de jaarlijkse waarde van de afschrijving en van de boekhoudkundige voorzieningen volstaat om te voldoen aan de jaarlijkse investeringsbehoefte. De door de instelling te realiseren investeringen zijn immers niet alleen bedoeld om bepaalde activa te vernieuwen (bv. verouderde opslaginstallaties), maar ook om te

beschikken over nieuwe soorten installaties, waarvan de bestemming en de kostprijs die van de bestaande installaties ver te boven gaan.

Tot op vandaag werd het verzoek van NIRAS om een afwijking te bekomen van de verplichting om een ESR-saldo nul of een positief ESR-saldo voor te leggen, ingewilligd door de minister van Begroting. Ook in de komende jaren zal NIRAS, ten gevolge van de investeringen voor het industriële en langetermijnbeheer van radioactief afval en voor het beheer van de nucleaire passiva, systematisch een verzoek om afwijking van de verplichting tot een ESR-saldo gelijk aan nul of een positief ESR-saldo moeten voorleggen aan de minister voor Begroting. NIRAS neemt zich voor om de begrotingsprognoses over een periode van vijf jaar, alsook de ermee verbonden activiteiten en belangrijkste investeringen jaarlijks voor te leggen aan de raad van bestuur.

De Belgische Staat neemt zich voor een definitief standpunt in te nemen met betrekking tot de verplichting voor NIRAS om een ESR-saldo gelijk aan nul of een positief ESR-saldo voor te leggen, rekening houdende met de specificiteit van de activiteiten van NIRAS en de investeringen die hiermee gepaard gaan.

HOOFDSTUK 3. BEHEER VAN DE NUCLEAIRE TECHNISCHE PASSIVA

Artikel 3.1 – Contractueel kader voor het beheer van de nucleaire passiva van de Staat

De Belgische Staat heeft zich ertoe verbonden alle kosten voor de sanering van de nucleaire passiva van het SCK CEN, Belgoprocess en het IRE te dekken. Het betreft meer bepaald:

- het technisch passief van Belgoprocess, ook technisch passief BP1-BP2 genoemd, dat alle verplichtingen omvat die verbonden zijn aan de vroegere site van Eurochemic (site BP1) en aan de vroegere Waste-afdeling van het SCK CEN (site BP2), die dateren van vóór 1 januari 1989, namelijk het beheer van het historische afval, de ontmanteling van de installaties en de sanering van de sites;
- het technisch passief van het SCK CEN, gedefinieerd als *"de verplichtingen voortvloeiend uit de denuclearisatie van de installaties, alsook van de behandeling, de conditionering, de opslag en de berging van het geaccumuleerd radioactief afval, met inbegrip van het radioactief afval afkomstig van de gedenucleariseerde installaties, ten gevolge van de nucleaire activiteiten van het Centrum tot 31 december 1988"*;
- het technisch passief van het IRE, gedefinieerd als *"de verplichtingen voortvloeiend uit de denuclearisatie van de installaties, alsook van de behandeling, de conditionering, de opslag en de berging van het verzameld radioactief afval, met inbegrip van het radioactief afval afkomstig van de gedenucleariseerde installaties, ten gevolge van de nucleaire activiteiten van het Instituut"*.

De Belgische Staat heeft de sanering van deze drie nucleaire passiva toevertrouwd aan NIRAS. Met elk van deze passiva komt een specifiek fonds overeen, dat door NIRAS beheerd wordt voor rekening van de Belgische Staat. Elk van die fondsen bundelt de activa en passiva met betrekking tot eenzelfde verplichting tot sanering van een nucleair passief. NIRAS houdt een specifieke boekhouding bij voor elk fonds en maakt voor elk fonds een specifieke

jaarbalans en een specifieke resultatenrekening op.

De Partijen verbinden zich ertoe om onderhandelingen aan te vatten met het oog op de herziening en aanpassing van het bestaande contractuele kader inzake het beheer van de technische nucleaire passiva betreffende het SCK CEN, het IRE, BP1 (ex-Eurochemic) en BP2 (ex-'Waste'-departement van het SCK CEN).

De Belgische Staat zal hiertoe de federale overheidsdienst Economie, Algemene directie Energie, mandateren om met NIRAS onderhandelingen te voeren en overeenkomsten aan te gaan, op basis van de hiernavolgende principes voor alle beheercontracten:

- uniformiteit inzake looptijd van contracten;
- uniformiteit inzake rapportering;
- uniformiteit inzake algemeen geldende principes;
- eenheid van Toezichtcomité, onder voorzitterschap van een vertegenwoordiger, aangesteld door de federale minister bevoegd voor Economie;
- herziening en uniformiteit van één huishoudelijk reglement voor het Toezichtcomité.

NIRAS zal de voogdijministers jaarlijks een overzicht bezorgen van de stand van zaken van de (ontwerp)overeenkomsten tussen NIRAS en de Belgische Staat aangaande het beheer van de technische nucleaire passiva betreffende het SCK CEN, het IRE, BP1 (ex-Eurochemic) en BP2 (ex-'Waste'-departement van het SCK CEN).

Artikel 3.2 – btw op de nucleaire passiva

NIRAS is btw-plichtig. Als eindgebruiker van de diensten van NIRAS moet de Belgische Staat dus btw betalen op de diensten die de instelling in het kader van de sanering van de nucleaire passiva voor rekening van de Staat verleent.

De wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt moet worden gewijzigd om te voorzien in een nieuw mechanisme voor de financiering van de btw op de nucleaire passiva, rekening houdend met de evolutie van het btw-wetboek. De wijzigingen in de wettekst moeten het mogelijk maken de modaliteiten voor de financiering van de btw op de verschillende nucleaire passiva te harmoniseren.

De Belgische Staat zal de nodige maatregelen treffen om de wet van 29 april 1999 te wijzigen om de modaliteiten voor de financiering van de btw op de nucleaire passiva te harmoniseren en er tegelijkertijd voor te zorgen dat de bepalingen van het btw-wetboek nageleefd worden.

HOOFDSTUK 4. CORPORATE GOVERNANCE

Artikel 4.1 – Intern controlesysteem

NIRAS heeft een globaal beheerssysteem voor interne organisatiebeheersing en interne controle geïmplementeerd en zal dit uitbreiden tot een globaal beheerssysteem op het niveau van de groep NIRAS-Belgoproces.

In dit kader zullen alle interne audits gepresenteerd en besproken worden in de schoot van het Financieel auditcomité van NIRAS, op vergaderingen waarop de regeringscommissarissen, toegewezen aan de Instelling, zullen worden uitgenodigd om hen in de gelegenheid te stellen kennis te nemen van de interne audits.

Artikel 4.2 – Institutionele relatie met en toezicht op de dochtervennootschap Belgoproces

Rekening houdende met de aanbevelingen van het Rekenhof in het kader van zijn audit met betrekking tot de beheersing van de bestuurlijke risico's bij de instellingen van de nucleaire instellingen van de Staat, meer bepaald met haar aanbevelingen voor toezicht op de dochtervennootschappen zal NIRAS de volgende acties ondernemen in het kader van de institutionele relatie met en het toezicht op haar dochteronderneming Belgoproces nv:

- het opstellen, in samenspraak met Belgoproces, van governanceregels om de relatie met de dochteronderneming Belgoproces nv te regelen betreffende een jaarlijkse rapportering door Belgoproces nv aan NIRAS en het garanderen van transparantie ten aanzien van NIRAS;
- het jaarlijks evalueren – en desgevallend bijsturen – van de werking van de dochteronderneming Belgoproces nv, de inhouderrelatie met NIRAS, evenals van de aan NIRAS geleverde diensten;
- het bepalen, in samenspraak met Belgoproces, van gemeenschappelijke procedures en diensten teneinde de werking op groepsniveau NIRAS – Belgoproces te optimaliseren (economy of scale – economy of skills);

Artikel 4.3 – Verwerking van buitenlands afval

De ministerraad van 2 juni 2006 heeft de verwerking van buitenlands afval in België mogelijk gemaakt mits bepaalde voorwaarden worden nageleefd.

In uitvoering van deze beslissing werden drie overeenkomsten afgesloten tussen NIRAS, Belgoproces en buitenlandse afvalproducenten

Tegen uiterlijk eind 2021 zal NIRAS de voogdijministers een analyse overmaken met betrekking tot het beheer van buitenlands radioactief afval.

De Partijen komen overeen om, op basis van de resultaten van deze analyse, een overleg te organiseren om, desgevallend, de bestaande modaliteiten van het beheer van buitenlands afval aan te passen, die door de Belgische Staat moeten worden goedgekeurd.

Artikel 4.4 – Communicatie-overleg

NIRAS zal, in de mate van het mogelijke, voorafgaandelijk overleggen met de vertegenwoordigers van haar voogdijministers over belangrijke strategische communicatie uitgaande van de Instelling wanneer deze communicatie mede betrekking heeft op belangrijke strategische materies die tot de bevoegdheid van de voogdijministers van de instelling behoren.

De Belgische Staat zal, waar mogelijk, NIRAS ondersteunen in haar communicatiebeleid.

Artikel 4.5– Strategische publiek-publieke samenwerkingen

NIRAS zal de Belgische Staat, via de regeringscommissarissen, toegewezen aan de instelling, informeren over strategische publiek-publieke partnerschappen die zij aangaat met andere publieke instellingen.

De regeringscommissarissen, toegewezen aan de instelling, zullen worden uitgenodigd op de vergaderingen van het Bestuurscomité van het Economisch Samenwerkingsverband tussen het SCK CEN, NIRAS en EURIDICE.

Opgemaakt te Brussel op 2021,

Namens de Belgische Staat:

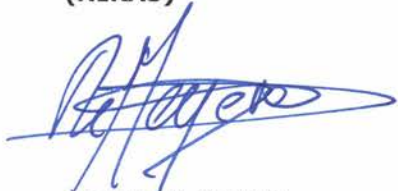

Pierre-Yves Dermagne,
Vice-eerste minister en
minister van Economie en Werk

Tinne Van der Straeten
Minister van Energie

Namens de Nationale instelling voor radioactief afval en verrijkte splijtstoffen (NIRAS)

Francis De Meyere
voorzitter van de raad van bestuur

Marc Demarche
directeur-generaal